

## **KRYTERIA I WYMAGANIA EDUKACYJNE Z EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA DLA KLASY VIII**

### **1. Ogólne zasady oceniania uczniów**

1. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności. Nauczyciel powinien analizować i oceniać poziom wiedzy i umiejętności ucznia w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania (opracowanych zgodnie z podstawą programową danego przedmiotu).
2. Nauczyciel ma za zadanie:
  - informować ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych oraz o postępach w tym zakresie,
  - pomagać uczniowi w samodzielnym planowaniu jego rozwoju,
  - motywować ucznia do dalszych postępów w nauce,
  - informować rodziców (opiekunów prawnych) o postępach, trudnościach w nauce oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia.
3. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców (opiekunów prawnych).
4. Na wniosek ucznia lub jego rodziców (opiekunów prawnych) sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne są udostępniane do wglądu uczniowi lub jego rodzicom (opiekunom prawnym).

### **2. Kryteria oceniania poszczególnych form aktywności**

Ocenie podlegają: sprawdziany, kartkówki, ćwiczenia praktyczne, odpowiedzi ustne, praca na lekcji, prace dodatkowe oraz szczególne osiągnięcia.

**Kartkówki** są przeprowadzane w formie pisemnej, a ich celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia z zakresu programowego ostatnich jednostek lekcyjnych (maksymalnie trzech).

- Nauczyciel nie ma obowiązku uprzedzania uczniów o terminie i zakresie programowym kartkówki.
- Kartkówka powinna być tak skonstruowana /zrealizowane trzy ostatnie tematy lekcji/, aby uczeń mógł wykonać wszystkie polecenia w czasie nie dłuższym niż 15 minut.
- Możliwość poprawy każdej oceny w terminie ustalonym z nauczycielem.

**Odpowiedź ustna** obejmuje zakres programowy aktualnie realizowanego działu. Oceniając ją, nauczyciel bierze pod uwagę:

- zgodność wypowiedzi z postawionym pytaniem,
- właściwe posługiwanie się pojęciami,

**Aktywność i praca ucznia na lekcji** są oceniane za pomocą plusów i minusów lub oceny.

- Plus uczeń może uzyskać m.in. za samodzielne wykonanie krótkiej pracy na lekcji, krótką poprawną odpowiedź ustną, aktywną pracę w grupie, pomoc koleżeńską na lekcji przy rozwiązywaniu problemu, przygotowanie do lekcji.
- Minus uczeń może uzyskać m.in. za nieprzygotowanie do lekcji (np. brak podręcznika, zeszytu, plików potrzebnych do wykonania zadania), brak zaangażowania na lekcji.

-

**Prace dodatkowe** obejmują dodatkowe zadania dla zainteresowanych uczniów, prace projektowe wykonane indywidualnie lub zespołowo, wykonanie pomocy naukowych, prezentacji. Oceniając ten rodzaj pracy, nauczyciel bierze pod uwagę m.in.:

- wartość merytoryczną pracy,
- stopień zaangażowania w wykonanie pracy,
- estetykę wykonania,
- wkład pracy ucznia,
- sposób prezentacji,
- oryginalność i pomysłowość pracy.

**Szczególne osiągnięcia** uczniów, w tym udział w konkursach przedmiotowych (szkolnych i międzyszkolnych), są oceniane zgodnie z regulaminami konkursów oraz ocenianiem wewnątrzszkolnym (Statut Szkoły Podstawowej w Pustelniku, rozdział 8).

Wymagania stanowią podstawę do określenia poziomu opanowania przez uczniów podstawy programowej i służą do ustalania ocen klasyfikacyjnych z poszczególnych zajęć edukacyjnych i ich uzasadniania. Są one dostosowywane do indywidualnych potrzeb rozwojowych oraz możliwości uczniów.

### **3. Zasady uzupełniania braków i poprawiania ocen**

1. Każdą ocenę można poprawić.
2. Nauczyciel informuje ucznia o otrzymanej ocenie z ostatniej pracy bezpośrednio po jej wystawieniu.
3. Rodzice (opiekunowie prawni) mogą uzyskać szczegółowe informacje o wynikach i postępach w pracy ucznia podczas indywidualnych kontaktów z nauczycielem /według harmonogramu spotkań przyjętych przez szkołę/.

4. Uczeń ma obowiązek uzupełnić braki w wiedzy i umiejętnościach np. nieobecność, biorąc udział w zajęciach wyrównawczych lub drogą indywidualnych konsultacji z nauczycielem.

5. Sposób poprawiania klasyfikacyjnej oceny półrocznej lub rocznej reguluje Statut Szkoły Podstawowej w Pustelniku, rozdział 8.

Wymagania edukacyjne zostały dostosowane do możliwości psychofizycznych uczniów.

| Temat<br>(rozumiany jako lek-<br>cja)                                            | Wymagania ko-<br>niecne<br>(ocena dopuszczają-<br>ca)                                                                                                                                                                                         | Wymagania pod-<br>stawowe<br>(ocena dostateczna)                                                                                                                                                           | Wymagania rozsze-<br>rzające<br>(ocena dobra)                                                                                                                                                               | Wymagania dopel-<br>niające<br>(ocena bardzo do-<br>bra)                                                                                                                                                                                       | Wymagania wykra-<br>czające<br>(ocena celująca)                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Lekcja organiza-<br/>cyjna</b>                                             | Uczeń:<br>– zna zasady pracy<br>na zajęciach oraz<br>kryteria oceniania<br>(PZO).                                                                                                                                                             | Uczeń:<br>– zna zasady pracy<br>na zajęciach oraz<br>kryteria oceniania<br>(PZO).                                                                                                                          | Uczeń:<br>– zna zasady pracy<br>na zajęciach oraz<br>kryteria oceniania<br>(PZO).                                                                                                                           | Uczeń:<br>– zna zasady pracy<br>na zajęciach oraz<br>kryteria oceniania<br>(PZO).                                                                                                                                                              | Uczeń:<br>– zna zasady pracy na<br>zajęciach oraz kryteria<br>oceniania (PZO).                                                                 |
| <b>Wymagania edukacyjne na ocenę śródroczną</b>                                  |                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                |
| <b>Dział 1. Pierwsza pomoc przedmedyczna</b>                                     |                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                |
| <b>1.1. Znaczenie udzie-<br/>lania pierwszej pomo-<br/>cy. Łańcuch przeżycia</b> | Uczeń:<br>– rozumie znaczenie<br>podejmowania<br>działań z zakresu<br>udzielania pierwszej<br>pomocy przez<br>świadka zdarzenia<br>oraz przedstawia<br>jego rolę;<br>– wymienia ogniwa<br>łańcucha przeżycia;<br>– podaje numery<br>telefonów | Uczeń:<br>– przedstawia<br>schemat wzywania<br>pomocy;<br>– omawia<br>podstawowe zasady<br>postępowania<br>ratownika na<br>miejscu zdarzenia;<br>– omawia<br>poszczególne<br>ogniwa łańcucha<br>przeżycia. | Uczeń:<br>– przedstawia<br>zasady zapewnienia<br>bezpieczeństwa<br>ratownikowi,<br>poszkodowanym<br>i świadkom<br>zdarzenia;<br>– wymienia<br>potencjalne<br>zagrożenia dla<br>ratownika;<br>– wykazuje się | Uczeń:<br>– uzasadniania ko-<br>niecność udzielania<br>pierwszej pomocy;<br>– potrafi dokonać<br>oceny miejsca<br>zdarzenia oraz je<br>zabezpieczyć;<br>– omawia znaczenie<br>słupków<br>prowadzących oraz<br>karty ICE,<br>– demonstruje bez- | Uczeń:<br>– wyjaśnia konse-<br>kwencje nieudzielenia<br>pierwszej pomocy;<br>– przygotowuje pre-<br>zentację na temat łań-<br>cucha przeżycia. |

|                                                                |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                | alarmowych.                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | znajomością schematu prowadzenia rozmowy z dyspozytorem służb ratunkowych.                                                                                                                                         | pieczny sposób zdejmowania rękawiczek jednorazowych.                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                      |
| <b>1.2. Podstawowe funkcje życiowe. Stany zagrożenia życia</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna pojęcie „stan zagrożenia życia”;</li> <li>– podaje podstawowe informacje na temat układów nerwowego, krążenia i oddechowego.</li> </ul>                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia pojęcie „stan zagrożenia życia”;</li> <li>– omawia rolę układów nerwowego, krążenia i oddechowego w utrzymywaniu podstawowych funkcji życiowych.</li> </ul>                                                                                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia stany zagrożenia życia;</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego po zatrzymaniu krążenia ważne jest natychmiastowe podjęcie czynności ratunkowych.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– demonstruje sposób udrożnienia dróg oddechowych i wyjaśnia znaczenie tej czynności;</li> <li>– omawia schemat ABC;</li> <li>– wymienia i opisuje funkcje poszczególnych naczyń krwionośnych.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia anatomię i fizjologię układów krążenia, oddechowego i nerwowego.</li> </ul>                       |
| <b>1.3. Poszkodowany nieprzytomny</b>                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi dokonać wstępnej oceny poszkodowanego;</li> <li>– demonstruje sposób oceny funkcji życiowych;</li> <li>– zna schemat postępowania z poszkodowanym nieprzytomnym.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia konsekwencje utraty przytomności;</li> <li>– podaje, dlaczego nieprzytomnemu poszkodowanemu należy udrożnić drogi oddechowe;</li> <li>– omawia schemat postępowania z poszkodowanym nieprzytomnym;</li> <li>– potrafi ułożyć po-</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego należy mówić do poszkodowanego w trakcie udzielania mu pomocy.</li> </ul>                                                                | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje, w jaki sposób należy zapobiegać skutkom utraty przytomności;</li> <li>– omawia odmienną ułożenia w pozycji bezpiecznej kobiety ciężarnej.</li> </ul>                                            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia najczęstsze przyczyny utraty przytomności;</li> <li>– wymienia i opisuje zadania SOR i CPR.</li> </ul> |

|                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                               | szkodowanego w pozycji bezpiecznej.                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                         |
| <b>1.4. Nagle zatrzymanie krążenia u osoby dorosłej</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi rozpoznać poszkodowanego, u którego doszło do nagłego zatrzymania krążenia (NZK);</li> <li>– potrafi wykonać zgodnie z algorytmem resuscytację krążeniowo-oddechową (RKO) u osoby dorosłej.</li> </ul>                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego ważne jest jak najszybsze podjęcie resuscytacji;</li> <li>– prawidłowo wykonuje RKO;</li> <li>– omawia algorytm postępowania w NZK.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– analizuje schemat udzielania pomocy poszkodowanemu nieprzytomnemu pozbawionemu czynności życiowych;</li> <li>– wyjaśnia pojęcie „nagle zatrzymanie krążenia” i wymienia jego oznaki;</li> <li>– potrafi rozpoznać NZK.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo wykonuje RKO samodzielnie i we współpracy z drugą osobą;</li> <li>– wyjaśnia różnicę między resuscytacją a reanimacją;</li> <li>– wymienia objawy powrotu krążenia u poszkodowanego.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje plan, w którym przedstawia algorytm postępowania w NZK u osoby dorosłej.</li> </ul> |
| <b>1.5. Automatyczna defibrylacja zewnętrzna</b>        | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje zastosowanie automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) oraz wskazuje na jego znaczenie dla zwiększenia skuteczności akcji resuscytacyjnej;</li> <li>– potrafi bezpiecznie obsłużyć AED;</li> <li>– zna zasady</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi wykonać resuscytację krążeniowo-oddechową z wykorzystaniem AED;</li> <li>– omawia zasady bezpieczeństwa przy zastosowaniu AED.</li> </ul>                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, na czym polega migotanie komór.</li> </ul>                                                                                                                                                                              | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– prawidłowo wykonuje RKO samodzielnie i we współpracy z drugą osobą, z wykorzystaniem AED;</li> <li>– wymienia dodatkowe wyposażenie AED;</li> <li>– wyjaśnia, czym jest program PAD.</li> </ul>            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje prezentację na temat programu powszechnego dostępu do AED (PAD).</li> </ul>         |

|                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                 | bezpieczeństwa przy zastosowaniu AED.                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>1.6. Nagłe zatrzymanie krążenia u dzieci</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi dokonać wstępnej oceny i przeprowadzić RKO u dzieci;</li> <li>– umie udzielić pomocy w razie zadławienia u dzieci.</li> </ul>                                                                             | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje najczęstsze przyczyny NZK u dzieci;</li> <li>– potrafi dokonać wstępnej oceny poszkodowanego;</li> <li>– potrafi wykonać RKO u dzieci.</li> </ul>                                             | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na manekinie dziecka dokładną lokalizację miejsca uciśnięć klatki piersiowej podczas wykonywania RKO.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia odmiennosć postępowania resuscytacyjnego u dzieci.</li> </ul>                                                                                                                        | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje szkolenie dla uczniów młodszych klas z zakresu resuscytacji u dzieci zgodne z wytycznymi Europejskiej Rady Resuscytacji (ERC).</li> </ul>                |
| <b>1.7. Zadławienia</b>                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia mechanizm zadławienia;</li> <li>– omawia schemat postępowania w razie zadławienia.</li> </ul>                                                                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia pojęcie i mechanizm zadławienia;</li> <li>– omawia schemat postępowania w razie zadławienia.</li> </ul>                                                                                     | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi wykonać rękoczynę ratunkową w razie zadławienia u dorosłych i niemowląt.</li> </ul>                               | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego u kobiet w ciąży nie wykonuje się uciśnięć nadbrzusza;</li> <li>– wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci.</li> </ul>                     | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zapoznaje się ze statystykami dotyczącymi zadławień u dzieci i niemowląt.</li> </ul>                                                                                  |
| <b>1.8. Urazy kostno-stawowe</b>                | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna pojęcia: „złamanie”, „skręcenie”, „zwichnięcie”;</li> <li>– potrafi rozpoznać złamanie, skręcenie i zwichnięcie;</li> <li>– wymienia przyczyny powstawania tych urazów;</li> <li>– wymienia zasady</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje zasady udzielania pierwszej pomocy przy urazach kostnych;</li> <li>– wskazuje, które urazy stanowią największe zagrożenia dla życia i zdrowia;</li> <li>– wymienia rodzaje złamań;</li> </ul> | <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach dochodzi najczęściej do urazów kostno-stawowych;</p> <p>– stosuje zasady unieruchamiania doraźnego kości i stawów;</p>                   | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje, które urazy stanowią największe zagrożenia dla życia i zdrowia;</li> <li>– wyjaśnia regułę Potta i zasady unieruchomienia anatomicznego;</li> <li>– wymienia przykłady</li> </ul> | <p>– charakteryzuje urazy, na jakie narażony jest kierowca w trakcie wypadku drogowego, w zależności od rodzaju zderzenia;</p> <p>– wymienia przyczyny tych urazów;</p> <p>– omawia sposoby udzielania pierwszej pomocy.</p> |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                        |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | udzielania pierwszej pomocy przy urazach kostno-stawowych.                                                                                                                                                                | – potrafi udzielić pierwszej pomocy osobom ze złamaniami kończyn.                                                                                                                                                                         | – podaje sposoby łagodzenia bólu u poszkodowanego ze złamaniem.                                                                                                                                                                                                                                                                        | zapobiegania urazom w sporcie, w domu i w pracy.                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                        |
| <b>1.9. Oparzenia</b>                | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje najczęstsze przyczyny oparzeń;</li> <li>– wymienia stopnie oparzeń;</li> <li>– potrafi postępować przy oparzeniach termicznych.</li> </ul>                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia pojęcie „oparzenie”;</li> <li>– omawia zasady postępowania w razie oparzenia termicznego;</li> <li>– demonstruje metodę chłodzenia w razie oparzenia kończyny.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia oparzenia I, II i III stopnia;</li> <li>– potrafi udzielić pierwszej pomocy przy obrażeniach termicznych;</li> <li>– wskazuje, czego nie należy wykonywać przy oparzeniach;</li> <li>– omawia regułę dziesięć i dłoni stosowaną do oceny rozległości oparzeń.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia przykłady zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci;</li> <li>– wymienia objawy oparzeń dróg oddechowych;</li> <li>– omawia zasady postępowania przy oparzeniach chemicznych.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje informacje o opatrunkach hydrożelowych.</li> </ul> |
| <b>1.10. Urazy skórno-naczyniowe</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia pojęcia: „rana”, „krwotok”;</li> <li>– wykonuje opatrunek osłaniający na ranę w obrębie kończyny;</li> <li>– stosuje środki ochrony osobistej.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia i charakteryzuje rodzaje krwotoków;</li> <li>– wykonuje opatrunek osłaniający i uciskowy.</li> </ul>                                                                      | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia rodzaje ran i omawia sposoby ich zaopatrywania;</li> <li>– demonstruje sposób tamowania krwotoku z nosa;</li> <li>– podaje, w jakim czasie powinna być zaopatrzona rana wymagająca szycia.</li> </ul>                                                                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– demonstruje bezpieczne zdejmowanie rękawiczek ochronnych;</li> <li>– wymienia objawy wstrząsu;</li> <li>– podaje, jak należy postępować z ciałem obcym w ranie.</li> </ul>                                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje informacje na temat rodzajów wstrząsu.</li> </ul>  |
| <b>1.11. Nagle zachoro-</b>          | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                    | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                    | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Uczeń:                                                                                                                 |

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>wania</b>                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia objawy choroby cukrzycowej;</li> <li>– omawia sposób udzielania pierwszej pomocy osobom chorującym na cukrzycę;</li> <li>– wskazuje algorytm postępowania podczas napadu drgawek;</li> <li>– zna schemat SAMPLE.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny występowania drgawek;</li> <li>– opisuje schemat SAMPLE.</li> </ul>                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia sytuacje, w których należy wezwać pomoc do osoby, u której wystąpił napad drgawek;</li> <li>– wyjaśnia, co ułatwia rozpoznanie, że poszkodowany może chorować na cukrzycę.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi przeprowadzić wywiad z poszkodowanym lub chorym według SAMPLE;</li> <li>– wyjaśnia różnicę między hiper- a hipoglikemią.</li> </ul>                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego osobie, u której wystąpił napad drgawek, nie wkładamy niczego do ust;</li> <li>– przygotowuje prezentację na temat sposobów zapobiegania cukrzycy.</li> </ul> |
| <b>1.12. Apteczka pierwszej pomocy</b>    | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia podstawowe wyposażenie apteczki pierwszej pomocy.</li> </ul>                                                                                                                                                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie posiadania apteczki;</li> <li>– wymienia przedmioty, jakie powinny się znaleźć w apteczce domowej, samochodowej, przygotowanej na wyprawę turystyczną.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia zastosowanie poszczególnych elementów zaopatrzenia apteczki.</li> </ul>                                                                                                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– uzasadnia, dlaczego wyposażenie apteczki może ulegać modyfikacjom;</li> <li>– omawia zastosowanie codofixu;</li> <li>– wyjaśnia, w jakich miejscach powinna być umieszczana apteczka.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia, co powinna zawierać apteczka w pracowni chemicznej i na sali gimnastycznej oraz uzasadnia swój wybór.</li> </ul>                                           |
| <b>Dział 2. Bezpieczeństwo państwa</b>    |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>2.1. Istota bezpieczeństwa państwa</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia rodzaje bezpieczeństwa;</li> <li>– wskazuje i omawia</li> </ul>                                                                                                                                               | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– rozumie pojęcia: „polityczne i militarne warunki</li> </ul>                                                                                                                          | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– rozumie istotę problemu bezpieczeństwa;</li> </ul>                                                                                                                             | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje i omawia poszczególne ogniwa systemu obronności</li> </ul>                                                                                                                              | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia zdania poszczególnych ogniw wchodzących w skład</li> </ul>                                                                                                |



|                                                                                    |                                                                                                          |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                    | poszczególne ogniwa systemu obronności RP;<br>– wskazuje czynniki zagrażające bezpieczeństwu państwa.    | bezpieczeństwa”;<br>– wymienia i omawia polityczne i militarne warunki bezpieczeństwa państwa.                                                                               | – charakteryzuje podstawowe pojęcia związane z bezpieczeństwem państwa;<br>– wymienia strategiczne cele bezpieczeństwa politycznego państwa.                                                      | RP.                                                                                                                                                                                                                                                          | podsystemu pozamilitarnego.                                                                                                                                |
| <b>2.2. Rola organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa</b> | Uczeń:<br>– przedstawia rolę wybranych organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski. | Uczeń:<br>– przedstawia geopolityczne uwarunkowania bezpieczeństwa, wynikające z położenia Polski;<br>– omawia wybrane aspekty tego położenia dla bezpieczeństwa narodowego. | Uczeń:<br>– omawia geopolityczne położenie Polski;<br>– omawia aspekty tego położenia dla bezpieczeństwa narodowego;<br>– przedstawia zmiany, jakie wiążą się ze wstąpieniem Polski do NATO i UE. | Uczeń:<br>– omawia członkostwo Polski w najważniejszych organizacjach międzynarodowych;<br>– opisuje rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa;<br>– wymienia przykłady polskiej aktywności na rzecz zachowania bezpieczeństwa. | Uczeń:<br>– omawia sytuację geopolityczną Polski po 1989 r.;<br>– przygotowuje prezentację przedstawiającą zmiany granic Polski w okresie od XVII do XX w. |
| <b>Wymagania edukacyjne na ocenę roczną z uwzględnieniem oceny śródrocznej</b>     |                                                                                                          |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                            |
| <b>Dział 3. Ochrona ludności</b>                                                   |                                                                                                          |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                            |
| <b>3.1. Alarmowanie i informowanie ludności</b>                                    | Uczeń:<br>– omawia, jak należy się zachować w sytuacji zagrożenia;<br>– rozpoznaje sygnały               | Uczeń:<br>– omawia zadania Obrony Cywilnej;<br>– wymienia rodzaje alarmów                                                                                                    | Uczeń:<br>– omawia zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu;<br>– przedstawia proce-                                                                                                              | Uczeń:<br>– omawia cele ostrzegania ludności przed zagrożeniami;<br>– ustala liczbę                                                                                                                                                                          | Uczeń:<br>– przygotowuje prezentację multimedialną przedstawiającą system ostrzegania                                                                      |

|                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
|                                                                                        | alarmowe;<br>– wymienia, jakie urządzenia wykorzystuje się do ogłaszania i odwoływania alarmów;<br>– przedstawia ogólne zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu.                                                                                                    | i komunikatów ostrzegawczych;<br>– omawia rodzaje alarmów i sposoby ich ogłaszania oraz odwoływania.                                                     | dury postępowania po ogłoszeniu zagrożeń.                                                                                                                                                                                                                                                                                  | i lokalizację syren alarmowych w swojej miejscowości lub w jej pobliżu;<br>– wymienia sposoby przeciwdziałania panice.                                                                                                                                                                  | przed zagrożeniami.                                     |
| <b>3.2. Ewakuacja ludności</b>                                                         | Uczeń:<br>– potrafi odpowiednio zachować się w czasie ewakuacji;<br>– zna pojęcie „samoewakuacja”;<br>– omawia, w jaki sposób przygotować się do ewakuacji;<br>– wskazuje drogi ewakuacyjne w szkole;<br>– omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych. | Uczeń:<br>– wymienia rodzaje ewakuacji;<br>– omawia zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu ewakuacji;<br>– podaje, jakie są cele ewakuacji mienia. | Uczeń:<br>– wyjaśnia, na czym, polega ewakuacja I, II i III stopnia;<br>– opracowuje listę rzeczy, które należy zabrać w razie ewakuacji;<br>– omawia czynności, które należy wykonać po ogłoszeniu ewakuacji;<br>– wyjaśnia, w jakiej sytuacji dokonuje się ewakuacji mienia;<br>– zna zasady ewakuacji z budynku szkoły. | Uczeń:<br>– omawia zadania władz lokalnych oraz odpowiednich służb podczas ewakuacji;<br>– planuje samoewakuację;<br>– potrafi ewakuować się w trybie nagłym;<br>– wyjaśnia zasady zaopatrzenia ewakuowanej ludności w żywność i wodę;<br>– uzasadnia potrzebę przeciwdziałania panice. | Uczeń:<br>– przygotowuje plan ewakuacji budynku szkoły. |
| <b>Dział 4. Zagrożenia we współczesnym świecie. Postępowanie w sytuacjach zagrożeń</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                         |
| <b>4.1. Niebezpieczne</b>                                                              | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                               | Uczeń:                                                                                                                                                   | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Uczeń:                                                  |

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>zjawiska pogodowe</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu;</li> <li>– podaje, jak należy się chronić przed działaniem niskiej i wysokiej temperatury;</li> <li>– omawia, jak należy się zachować czasie burzy, śnieżycy, wicher i powodzi.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje, jakie zagrożenia związane ze zjawiskami pogodowymi występują na terenie naszego kraju;</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego należy sprawdzać prognozę pogody;</li> <li>– omawia procedury postępowania w czasie burzy i wichury;</li> <li>– podaje procedury postępowania w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– potrafi udzielić pomocy osobie, która uległa przegrzaniu lub wyziębieniu;</li> <li>– wymienia i charakteryzuje źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu.</li> </ul>                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia przykłady zagrożeń, które wystąpiły w ostatnich latach;</li> <li>– podaje, gdzie w jego województwie znajdują się zapory wodne, ocenia ryzyko powodzi na wypadek ich przerwania.</li> </ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– samodzielnie opracowuje mapę zagrożenia powodziowego dla wybranego województwa;</li> <li>– przygotowuje prezentację przedstawiającą procedury postępowania w czasie zagrożeń naturalnych.</li> </ul> |
| <b>4.2. Pożary</b>       | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia źródła powstawania pożarów;</li> <li>– wie, jak zachować się podczas pożaru;</li> <li>– zna numery alarmowe do poszczególnych służb ratunkowych;</li> <li>– zna objawy zatrucia tlenkiem węgla.</li> </ul>            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia, jakie niebezpieczeństwo może stanowić zatrucie tlenkiem węgla;</li> <li>– potrafi postępować w razie zatrucia CO;</li> <li>– podaje, jak zapobiegać zatruciu czadem;</li> <li>– potrafi właściwie powiadomić służby ratunkowe o pożarze.</li> </ul>                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia elementy trójkąta spalania;</li> <li>– omawia wybrane znaki przeciwpożarowe;</li> <li>– podaje najczęstsze przyczyny zaczadzenia;</li> <li>– wymienia podręczny sprzęt gaśniczy i jego zastosowanie.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia zasady zapobiegania pożarom;</li> <li>– omawia zasady właściwego reagowania podczas pożaru;</li> <li>– opisuje sposób obsługi gaśnic i hydrantu wewnętrznego;</li> <li>– wymienia elementy podręcznego sprzętu</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje pełną listę służb i instytucji w okolicy, do których można się zwrócić o pomoc w sytuacji zagrożenia;</li> <li>– omawia sposoby przeciwdziałania panice.</li> </ul>       |

|                                          |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                                                                                                                                                                                               | rze;<br>– wyjaśnia, jak gasić<br>płonącą odzież na<br>człowieku oraz olej<br>na patelni.                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                    | gaśniczego;<br>– wyjaśnia, w jaki<br>sposób powinna<br>przebiegać ewaku-<br>acja z budynku szko-<br>ły w razie pożaru.                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                            |
| <b>4.3. Wypadki komu-<br/>nikacyjne</b>  | Uczeń:<br>– wymienia najczęst-<br>sze przyczyny wy-<br>padków komunika-<br>cyjnych;<br>– omawia sposób<br>zabezpieczenia miej-<br>sca zdarzenia.                                                                              | Uczeń:<br>– wyjaśnia różnicę<br>pomiędzy kolizją<br>a wypadkiem;<br>– podaje, w jaki spo-<br>sób zapewnić bez-<br>pieczeństwo ratow-<br>nikowi, poszkodo-<br>wanym<br>i świadkom zdarze-<br>nia.        | Uczeń:<br>– omawia sytuacje<br>wymagające ewaku-<br>acji z pojazdu;<br>– potrafi zademon-<br>stować technikę<br>ewakuacji<br>z pojazdu;<br>– potrafi zapewnić<br>bezpieczeństwo ra-<br>townikowi, poszko-<br>dowanym<br>i świadkom zdarze-<br>nia. | Uczeń:<br>– wyjaśnia znaczenie<br>tunelu ratowniczego;<br>– podaje odległości,<br>w jakich należy<br>umieścić trójkąt<br>ostrzegawczy<br>w zależności od ob-<br>szaru, na jakim się<br>znajduje;<br>– wymienia sytuacje,<br>w których dochodzi<br>do uszkodzenia krę-<br>gosłupa. | Uczeń:<br>– przygotowuje zesta-<br>wienie wypadków i<br>kolizji mających miej-<br>sce w poprzednim<br>roku w jego miejsco-<br>wości lub wojewódz-<br>twie. |
| <b>4.4. Zagrożenie terro-<br/>ryzmem</b> | Uczeń:<br>– omawia postępo-<br>wanie<br>w razie podłożenia<br>bomby oraz samo-<br>chodu pułapki;<br>– wie, jak rozpoznać<br>samochód pułapkę;<br>– zna pojęcie „żywa<br>bomba”;<br>– podaje, jak należy<br>postępować z osobą | Uczeń:<br>– wyjaśnia, jak rozu-<br>mie pojęcie terrory-<br>zmu;<br>– wymienia i oma-<br>wia środki i metody<br>ataków terrorystycz-<br>nych;<br>– potrafi właściwie<br>ocenić sytuację za-<br>grożenia. | Uczeń:<br>– wskazuje informa-<br>cje, jakie należy<br>podać przy zgłasza-<br>niu na policję podej-<br>rzenia o podłożeniu<br>ładunku wybucho-<br>wego;<br>– wymienia podsta-<br>wowe procedury<br>postępowania<br>w czasie zagrożenia              | Uczeń:<br>– przygotowuje dra-<br>mę, podczas której<br>ćwiczy zachowanie<br>się na wypadek ataku<br>terrorystycznego;<br>– wskazuje sposoby<br>przeciwdziałania<br>panice.                                                                                                        | Uczeń:<br>– omawia przyczyny<br>i skutki najbardziej<br>spektakularnych za-<br>machów terrorystycz-<br>nych, które miały<br>miejsce w XX<br>i XXI w.       |

|                                                |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                | niebezpieczną;<br>– omawia właściwe zachowanie po zamachu bombowym.                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                         | bombowego.                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>4.5. Zagrożenia chemiczne</b>               | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia zastępcze środki ochrony skóry i dróg oddechowych przed środkami chemicznymi;</li> <li>– przedstawia najczęstsze przyczyny uwolnienia niebezpiecznych środków chemicznych (NSCh).</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia zasady postępowania w razie prawdopodobieństwa przeniknięcia niebezpiecznych środków chemicznych do budynku mieszkalnego.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje kolejność działań w razie wypadku z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych (NSCh) i TŚP;</li> <li>– zna tablice oznaczające materiały niebezpieczne w transporcie.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia zasady znakowania pojazdów przewożących niebezpieczne substancje tablicami ADR;</li> <li>– omawia procedury postępowania w razie uwolnienia materiałów niebezpiecznych;</li> <li>– uzasadnia konieczność przestrzegania bezpieczeństwa własnego i innych podczas różnorodnych zagrożeń.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia stopień zagrożenia w razie uwolnienia trujących środków przemysłowych;</li> <li>– wymienia zakłady chemiczne znajdujące się w okolicy;</li> <li>– przygotowuje informacje dotyczące dróg przejazdu pojazdów przewożących materiały niebezpieczne w swoim województwie.</li> </ul> |
| <b>Dział 5. Kształtowanie postaw obronnych</b> |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>5.1. Terenoznawstwo</b>                     | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- orientuje się w terenie według położenia Słońca i gwiazdy Polarnej,</li> <li>- przy pomocy nauczyciel wykonuje</li> </ul>                                                                             | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- - orientuje się w terenie według położenia Słońca i gwiazdy Polarnej,</li> <li>- określa przybliżoną odległość przebytej</li> </ul>              | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyznacza kierunki stron świata na podstawie kompasu/busoli,</li> <li>- określa przybliżoną odległość przebytej</li> </ul>                                                                      | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyznacza kierunki stron świata przy pomocy GPS,</li> <li>- umie zorientować mapę i wskazać swo-</li> </ul>                                                                                                                                                                                                | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- umie zaplanować i olczyć drogę marszu (czas i odległość),</li> <li>- inicjuje dyskusję,</li> <li>- przedstawia własne koncepcje rozwiązań,</li> </ul>                                                                                                                                    |

|  |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>proste polecenia korzystając z nabytych umiejętności,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje braki w wiedzy, nie unieumożliwiają one jednak dalszej edukacji mogą one zostać usunięte.</li> </ul> | <p>drogi na podstawie parakroków lub upływającego czasu marszu,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- pod kierunkiem nauczyciela wykonuje podstawowe źródła informacji,</li> <li>- samodzielnie wykonuje proste polecenia podczas zajęć,</li> <li>- przejawia przeciętną aktywność,</li> <li>- opanował podstawowe elementy programu pozwalające na podjęcie w otoczeniu działań ratowniczych i zabezpieczających.</li> </ul> | <p>drogi na podstawie parakroków lub upływającego czasu marszu,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- opanował materiał programowy w stopniu zadowalającym,</li> <li>- samodzielnie korzysta ze wskazanych źródeł wiedzy,</li> <li>- samodzielnie wykonuje zadania o niewielkim stopniu złożoności,</li> <li>- jest aktywny w czasie lekcji,</li> <li>- poprawnie wykonuje czynności ratownicze,</li> <li>- umie dobrać właściwy sprzęt i wykorzystać niektóre środki ratownicze.</li> </ul> | <p>je miejsce stania,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-</li> <li>- sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych źródeł informacji,</li> <li>- samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy postawione przez nauczyciela,</li> <li>- jest aktywny na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych (zawodach),</li> <li>- bezbłędnie wykonuje czynności ratownicze, koryguje błędy kolegów,</li> <li>- odpowiednio wykorzystuje sprzęt i środki ratownicze,</li> <li>- sprawnie wyszukuje w różnych źródłach informacje o sposobach alternatywnego działania (także dośrodkowego)</li> <li>- umie pokierować grupą rówieśników,</li> </ul> | <p>działań,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- systematycznie wzbogaca swoją wiedzę i umiejętności dzieląc się z innymi uczniami,</li> <li>- wyraża własny, krytyczny twórczy stosunek do omawianych zagadnień,</li> <li>- argumentuje w obronie własne poglądy posługując się wiedzą pozaszkolną.</li> </ul> |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | - sprawnie korzysta z wiedzy innych przedmiotów do rozwiązywania zadań z edb.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>5.2. Cyberbezpieczeństwo w wymiarze woj-skowym</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia znaczenie cyberbezpieczeństwa,</li> <li>- przy pomocy nauczyciel wykonuje proste polecenia korzystając z nabytych umiejętności,</li> <li>- wykazuje braki w wiedzy, nie uniemożliwiają one jednak dalszej edukacji mogą one zostać usunięte.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- opisuje miejsce cyberbezpieczeństwa w systemie bezpieczeństwa państwa,</li> <li>- pod kierunkiem nauczyciela wykorzystuje podstawowe źródła informacji,</li> <li>- samodzielnie wykonuje proste polecenia podczas zajęć,</li> <li>- przejawia przeciętną aktywność,</li> <li>- opanował podstawowe elementy programu pozwalające na podjęcie w otoczeniu działań ratowniczych i zabezpieczających.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienia główne zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa,</li> <li>- opanował materiał programowy w stopniu zadowalającym,</li> <li>- samodzielnie korzysta ze wskazanych źródeł wiedzy,</li> <li>- samodzielnie wykonuje zadania o niewielkim stopniu złożoności,</li> <li>- jest aktywny w czasie lekcji,</li> <li>- poprawnie wykonuje czynności ratownicze,</li> <li>- umie dobrać właściwy sprzęt i wykorzystać niektóre środki ratownicze.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- proponuje efektywne sposoby zapobiegające atakom na cyberbezpieczeństwo i minimalizację ich skutków,</li> <li>- sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych źródeł informacji,</li> <li>- samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy postawione przez nauczyciela</li> <li>- jest aktywny na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych (zawodach)</li> <li>- bezbłędnie wykonuje czynności ratownicze, koryguje błędy kolegów,</li> <li>- odpowiednio wykorzystuje sprzęt i środki</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- opisuje zadania Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni,</li> <li>- opisuje przykłady ataków na cyberbezpieczeństwo,</li> <li>- inicjuje dyskusję,</li> <li>- przedstawia własne koncepcje rozwiązań, działań,</li> <li>- systematycznie wzbogaca swoją wiedzę i umiejętności dzieląc się z innymi uczniami,</li> <li>- wyraża własny, krytyczny twórczy stosunek do omawianych zagadnień,</li> <li>- argumentuje w obronie własne poglądy posługując się wiedzą pozaszkolną.</li> </ul> |

|                                                      |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                      |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                              | ki ratownicze<br>- sprawnie wyszukuje w różnych źródłach informacje o sposobach alternatywnego działania (także doraźnego)<br>- umie pokierować grupą rówieśników,<br>- sprawnie korzysta z wiedzy innych przedmiotów do rozwiązywania zadań z edb. |                                                                                                                                                                                                 |
| <b>5.3. Przygotowanie do szkolenia strzeleckiego</b> | Uczeń:<br>- zna znaczenie zasady BLOS,<br>- przy pomocy nauczyciel wykonuje proste polecenia korzystając z nabytych umiejętności,<br>- wykazuje braki w wiedzy, nie uniemożliwiają one jednak dalszej edukacji mogą one zostać usunięte. | Uczeń:<br>- wylicza zasady bezpiecznego posługiwania się bronią,<br>- rozumie zasady bezpiecznego posługiwania się bronią strzelecką. | Uczeń:<br>- identyfikuje podstawowe części składowe broni strzeleckiej (krótkiej, długiej i śrutowej)<br>- opisuje położenie ciała przy podstawowych pozycjach strzeleckich. | Uczeń:<br>- opisuje zgrywanie podstawowych rodzajów przyrządów celowniczych (otwarte, zamknięte i optyczne),<br>- dostrzega mocne i słabe strony proponowanych rozwiązań.                                                                           | Uczeń:<br>- prawidłowo składa się do strzału i reguluje oddech oraz ściga język spustowy.<br>- proponuje i stosuje własne alternatywne rozwiązania,<br>- sprawnie operuje poznanym słownictwem. |
| <b>Dział 6. Edukacja zdrowotna</b>                   |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                 |
| <b>6.1. Zdrowie człowieka</b>                        | Uczeń:<br>– wyjaśnia pojęcie „zdrowie”;                                                                                                                                                                                                  | Uczeń:<br>– omawia zależności między zdrowiem                                                                                         | Uczeń:<br>– opisuje wpływ stresu na zdrowie;                                                                                                                                 | Uczeń:<br>– wymienia specjalistów,                                                                                                                                                                                                                  | Uczeń:<br>– wymienia rzetelne źródła informacji                                                                                                                                                 |



|                                                           |                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia rodzaje zdrowia;</li> <li>– zna wpływ stresu na zdrowie;</li> <li>– wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne).</li> </ul> | fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym.                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia zachowania, które zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków.</li> </ul>     | o których powinna wiedzieć młodzież.                                                                                                                                                                                                                   | o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych.                                                                                                              |
| <b>6.2. Niekorzystne zachowania wpływające na zdrowie</b> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia i omawia choroby cywilizacyjne.</li> </ul>                                                                                    | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– odróżnia czynniki środowiskowe oraz społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ, od takich, na które nie może mieć wpływu.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ustala, co sam może zrobić, aby stworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia objawy bulimii i anoreksji.</li> </ul>                                                                                                                                                   | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje projekt kampanii społecznej, promującej zachowania zapobiegające chorobom cywilizacyjnym.</li> </ul> |
| <b>6.3. Komunikacja interpersonalna</b>                   | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia zasady dobrej komunikacji;</li> <li>– podaje rodzaje komunikacji.</li> </ul>                                                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna pryncypia aktywnego słuchania.</li> </ul>                                                                                                                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa.</li> </ul>                | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia, jak się zachowuje osoba asertywna;</li> <li>–wymienia przykłady sytuacji, w których powinniśmy być asertywni;</li> <li>– demonstruje techniki wspomagające asertywną odmowę.</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przygotowuje pogadankę na temat skutecznych negocjacji.</li> </ul>                                                |

Bardzo wartościowym narzędziem kontroli osiągnięć szkolnych ucznia są testy, szczególnie opracowane indywidualnie przez nauczycieli, ponieważ oni najlepiej znają możliwości grupy, z którą pracują, oraz swoje możliwości warsztatowe. Do tworzenia testów wykorzystuje się najczęściej zadania:

1. otwarte:

- z luką (wymagające uzupełnienia zdania przez wstawienie brakującego wyrazu);
- wymagające krótkiej odpowiedzi (udzielonej za pomocą liczb, wyrazu lub prostego zdania);
- wymagające rozszerzonej odpowiedzi (w formie rozwiniętej, często rozprawki);

2. zamknięte:

- „prawda – fałsz” (wymagające określenia prawidłowości podanego stwierdzenia);
- wielokrotnego wyboru (wymagające wskazania prawidłowej odpowiedzi wśród wielu propozycji);
- dobieranie par poprawnych stwierdzeń.